

EMME SAA

UNOHTAA

SODAN- JA FASISMINVASTAINEN TYÖ r.y.

MIKSI EMME SAA UNOHTAA?

Fasistinen seikkailu, joka johti toiseen maailmansotaan, maksoi 55 miljoonan ihmisen hengen. Suomen osuus tästä hirvittävästä luvusta oli 79 043 surmansa saanutta, 50 000 sotainvalidia, 24 000 sotalleskeä, 50 000 sotaorpoa, 5 565 kadonnutta, 424 000 kotinsa menettänyttä, tuntematon määrä teloitettuja ja ohranan komeroissa kuoliaaksi ja invalideiksi räähättyjä.

Se oli kallis hinta, jota emme voi emmekä saa unohtaa.

Sodan- ja fasisminvastainen työ r.y. kertoo tässä kirjasessa fasismin rikoksista ja uusfasismista tämän päivän Suomessa. Ellemme tunne mennyttä aikaa emmekä ymmärrä oman aikamme ilmiöitä, emme voi menestyksellisesti taistella sodan ja fasismin voimia vastaan.

Kirjasemme ensimmäinen kirjoitus on alustus, joka esitettiin Kansainvälisen vastarintataistelijoiden liiton toisessa historiankonferenssissa Varsovassa huhtikuussa 1962. Toinen kirjoitus esitettiin alustuksena saman liiton kolmannessa historiankonferenssissa Karlovy Varyssa syyskuussa 1963.

Sodan- ja fasisminvastainen työ r.y. on muodostunut ihmi-

sistä, jotka ovat taistelleet ja taistelevat tälläkin hetkellä aktiivisesti sotaa ja fasismia vastaan. He ovat myös sitä joukkoa kansastamme, joka on raskaimmin kokenut fasismin terrorin. Siksi järjestömme pitää velvollisuutenaan varoittaa kansaamme tänäkin päivänä uhkaavasta vaarasta palauttamalla mieliin menneitä ja parhaillaan tapahtuvia asioita.

Vaikka kansamme on ilmaissut voimakkaasti mielipiteensä sotaa vastaan ja tahtoo kulkea rauhan ja kansanvallan tietä, niin siitä huolimatta sen täytyy olla valppaana vaaroja vastaan. Kansallamme on mahtavat kansanvaltaiset joukkojärjestöt, joiden avulla se kykenee torjumaan rauhaa vastaan suunnatut hankkeet, mutta se edellyttää sitä, että joka päivä järjestöihin tulevat uudet ja nuoret ihmiset ovat selvillä, mistä on lähdetty ja mitä tapahtuu. Mitään ei saa unohtaa, sillä unohtaminen voi olla kohtalokasta.

Järjestömme kutsuu kaikkia rehellisiä isänmaanystäviä taistelemaan rauhan puolesta ja turvaamaan kansanvaltaista kehitystä. Olkaamme valppaita! Älkäämme unohtako!

Helsingissä marraskuussa 1963

Julkaisija.

NESTORI PARKKARI:

LYHYT KATSAUS FASISMIN- JA SODANVASTAISEN LIIKKEEN VAIHEISIIN SUOMESSA

**Suoma-
laisen
fasismin
eräs pe-
ruspiirre**

Huolimatta maamme syrjäisestä asemasta ja sen väkiluvun pienuudesta on kansamme joutunut viime vuosikymmenien aikana kokemaan raskaasti fasismin ja sodan kiroukset kuten moni muukin Euroopan kansa. Maamme maantieteellinen asema eräänä kansainvälisen politiikan kulminaatiokohtana ja eräät historialliset perinteet ovat kuitenkin antaneet tapahtumille ja käydyille taisteluille oman leimansa ja muotonsa, mistä eräänä piirteenä on syytä mainita, että fasistien toiminta on maassamme aina liittynyt kiinteästi yhteen Neuvostoliitonvastaisen sodanvalmistelun kanssa. Niinpä myös fasisminvastainen toiminta on muodostanut yhden kokonaisuuden sodanvastaisen toiminnan kanssa, joka tosiasia juontaa alkunsa

sistä, jotka ovat taistelleet ja taistelevat tälläkin hetkellä aktiivisesti sotaa ja fasismia vastaan. He ovat myös sitä joukkoa kansastamme, joka on raskaimmin kokenut fasismin terrorin. Siksi järjestömme pitää velvollisuutenaan varoittaa kansaamme tänäkin päivänä uhkaavasta vaarasta palauttamalla mieliin menneitä ja parhaillaan tapahtuvia asioita.

Vaikka kansamme on ilmaissut voimakkaasti mielipiteensä sotaa vastaan ja tahtoo kulkea rauhan ja kansanvallan tietä, niin siitä huolimatta sen täytyy olla valppaana vaaroja vastaan. Kansallamme on mahtavat kansanvaltaiset joukkojärjestöt, joiden avulla se kykenee torjumaan rauhaa vastaan suunnatut hankkeet, mutta se edellyttää sitä, että joka päivä järjestöihin tulevat uudet ja nuoret ihmiset ovat selvillä, mistä on lähdetty ja mitä tapahtuu. Mitään ei saa unohtaa, sillä unohtaminen voi olla kohtalokasta.

Järjestömme kutsuu kaikkia rehellisiä isänmaanystäviä taistelemaan rauhan puolesta ja turvaamaan kansanvaltaista kehitystä. Olkaamme valppaita! Älkäämme unohtako!

Helsingissä marraskuussa 1963

Julkaisija.

NESTORI PARKKARI:

LYHYT KATSAUS FASISMIN- JA SODANVASTAISEN LIIKKEEN VAIHEISIIN SUOMESSA

**Suoma-
laisen
fasismin
eräs pe-
ruspiirre**

Huolimatta maamme syrjäisestä asemasta ja sen väkiluvun pienuudesta on kansamme joutunut viime vuosikymmenien aikana kokemaan raskaasti fasismin ja sodan kiroukset kuten moni muukin Euroopan kansa. Maamme maantieteellinen asema eräänä kansainvälisen politiikan kulminaatiokohtana ja eräät historialliset perinteet ovat kuitenkin antaneet tapahtumille ja käydyille taisteluille oman leimansa ja muotonsa, mistä eräänä piirteenä on syytä mainita, että fasistien toiminta on maassamme aina liittynyt kiinteästi yhteen Neuvostoliitonvastaisen sodanvalmistelun kanssa. Niinpä myös fasisminvastainen toiminta on muodostanut yhden kokonaisuuden sodanvastaisen toiminnan kanssa, joka tosiasia juontaa alkunsa

suurkapitalistiipiirimme v. 1918 jälkeen omaksumasta asenteesta, että Suomen tulee palvella lännen imperialisteja sil-
lanpääasemana Neuvostoliittoa vastaan. Tämä asenne on
myös ilmaissut Suomen puutavarakapitalistien omia pyrki-
myksiä Neuvostoliiton Karjalassa olevien puutavararaaka-
aineiden valtaamiseen lännen imperialistien apuun luottaen.
Tästä avusta oli mm. jo v. 1935 tehty salaisia sopimuksia
fasistiipiirimme ja Hitler-Saksan kesken. Sitä päämäärää sil-
mällä pitäen fasistit jo vuosina 1919—22 Suomesta käsin
järjestivät provokaatiohyökkäyksiä Neuvosto-Karjalan alueel-
le.

**Fasismin
nousu
30-
luvulla**

Fasismin ja sen terrorin voimakas nousu —
jonka ilmiöitä oli ollut jo vuoden 1918 luokka-
sodasta lähtien — alkoi Suomessa 30-luvulla,
jolloin yleismaailmallinen talouspula alkoi vai-
kuttaa maamme talouselämään ja sai siinä aikaan suoranaisen
romahduksen erikoisesti päävientialan, puutavarateollisuuden
alalla. Jo pulan ensimmäisten oireiden tuntuessa Suomessa
vv. 1928—29 ryhtyivät suurkapitalistiipiirit valmistautu-
maan työväenliikkeen nujertamiseen, joka oli vähitellen elpy-
mässä työväenluokan v. 1918 luokkasodassa kärsimän tap-
pion jälkeen. Tarkoituksena oli alkavan pulan rasituksien
siirtäminen työkansan kannettavaksi ja sotavalmistelujen
kiihdyttäminen Neuvostoliittoa vastaan Karjalan ja Inkerin
alueiden valtaamiseksi, jota Karjalan ”vapauttamis”-propa-
gandaa fanaattisesti lietsoi m.m. fasistinen Akateeminen
Karjalaseura.

Suurpääomapiirien johtamalla ja rahoittamalla terroriliik-
keellä, joka pyrittiin lavastamaan talonpoikaiseksi kansanliik-
keeksi kommunisminvastaisine tunnuksineen, fasistit alistivat
melko nopeasti koko valtiokoneiston ja oikeuslaitoksen fasis-
min tehtäviin. Talouspulan pahimpina vuosina 1930—1933

tuhottiin vasemmistolainen julkinen työväenliike kaikkine järjestöineen ja estettiin suurelta osalta sosialidemokraattien vasemmistolaisen ryhmän, kuten edistyksellisen sivistyneistönkin toiminta.

Suomalainen taantumusporvaristo, joka oli vuoden 1918 luokkasodassa Saksan militarismin asevoimia apunaan käyttäen lyönyt veriin työväen vapaustaistelun, otti mielellään esimerkkiä Italian fasismista ja Saksan natsismin menettelytavoista. Yhteys näiden maiden asiamiehiin ja ohjelmien kopioiminen sieltä oli aivan avointa.

Vastarintaliike kasvaa

Vaikka fasisminvastainen liike — työväenliikkeen v. 1918 kärsimän raskaan tappion ym. syiden takia oli heikkoa, niin fasistiselle ajattelutavalle ei Suomen kansassa sittenkään löytynyt kaikupohjaa, vaan se jäi suhteellisen pienen ryhmän aatteeksi, jota pidettiin yllä valtiovallan tukeen nojautuvalla virallisella ja epävirallisella terrorilla. Fasistisen terrorihyökkäyksen alkaessa vuoden 1930 alkupuolella jouduitivat edistykselliset porvarilliset piirit paniikkiin ja kommunistien kanssa yhteistoiminnassa oleva vasemmistolainen työväenliike ei pystynyt pidättämään fasistien hyökkäystä. Vastarintaliike kasvoi kuitenkin vähitellen vuosina 1930—35 monessa eri muodossa. Muodostui erilaisia ryhmittymiä työväenluokan, nuoremman kirjailijapolven, rauhanliikkeen jne. keskuuteen. Näiden ryhmittymien kesken vähitellen syntyvän yhteistoiminnan tuloksena kasvoi määrätynlainen kansarintama vv. 1935—1938.

Vuonna 1930 vallitsi maassa täydellinen mielivalta fasistiryhmien suorittaessa murhia ja ihmisryöstöjä kyydityksineen ja pahoinpitelyineen. Työväen kirjapainoja tuhottiin, toimitaloja suljettiin, valtiollisen poliisin samanaikaisesti jatkaessa vangitsemisia. Tällöin pystyi järjestämään vastarintaa lähinnä vain salainen kommunistinen puolue ja lakkautetun va-

semmistolaisen työväenliikkeen jäsenet tai ryhmät. Useissa asutuskeskuksissa syntyi erilaisia työväen puolustusryhmiä, joiden tehtävänä oli työväentalojen ja kirjapainojen suojeleminen, maanalaisen kirjallisuuden julkaiseminen, poliittisten vankien ja niiden omaisten auttaminen jne. Varsinkin kommunistisen puolueen maanalainen julkaisutoiminta oli 30-luvulla hyvin laajaa. Samanaikaisesti voimistui nuoremman taiteilija- ja kirjailijapolven keskuudessa ns. "Tulenkantajien" liike, joka julkaisi mm. "Tulenkantajat"-lehteä, ja pyrki taiteellisen toiminnan piirissä saamaan äänensä kuuluville.

Näinä vuosina annettujen tuhansien poliittisten tuomioiden johdosta lisääntyi poliittisten vankien lukumäärä huomattavasti, mutta syntyi myöskin laaja poliittisten vankien avustustoimintakoneisto, jossa salaiset ja puolijulkiset ryhmät harjoittivat myös merkittävää fasisminvastaista paljastustoimintaa sekä terrorin uhrien ja heidän omaistensa avustustoimintaa. Kommunistisen puolueen "Punaisen avun" salaisten ryhmien rinnalla näytteli erittäin merkittävää osaa vangitun kansanedustaja tuomari Eino Pekkalan vaimon Mary Pekkalan järjestämä puolijulkinen Vankien apu -järjestö.

**Taiste-
lua
vanki-
loissa**

Useissa vankiloissa säilytettävät poliittiset vangit olivat myös luoneet keskuuteensa omat taistelujärjestönsä puolustautuakseen yhä yltävää vankilaterroria vastaan, pitääkseen yhteyttä vankilain ulkopuolelle ja vaikuttaakseen myös siellä käytävään fasisminvastaiseen taisteluun. Kesällä 1933 ryhtyi 500 poliittista vankia syömälakkoon saadakseen oikeutensa palautettua ja mielivallan lopetettua. Lakko kesti 12 vuorokautta, jonka aikana mm. Tammisaaren vankilassa suoritetun pakkosyötön yhteydessä murhattiin neljä vankia. Lakko toi fasisin vankilaterroirin laajojen kansankerrosten tietoon ja sai vähitellen aikaan korjauksia vankilaoloihin. Tällöin

mm. kuuluisa tanskalainen kirjailija Martin Andersen-Nexö esiintyi voimakkaasti tanskalaisissa ja ruotsalaisissa lehdissä suomalaisen fasistiterrorin paljastamiseksi ja poliittisten vankeimmme puolesta.

**Pientalon-
poikais-
ton vas-
tarinta**

Talospulan kouriin joutuneen pientalonpoikaiston keskuudessa, jonka tiloja pakkohuuto-kaupattiin muutaman vuoden aikana n. 15.000 tilaa, syntyi myös liikehtimisiä ja kapinaliikkeitä. Tällaisia oli mm. Nivalassa v. 1932, Kalajokilaaksossa ja Muhoksella, joilla seuduilla oli myös yhteistoimintaa vasemmistolaisen työläisten vastarintaliikkeen kanssa. Valtiovalta käytti poliisia ja sotaväenosastoja näiden liikehtimisten tukahduttamiseen ja monet talonpojat saivat pitkiä vankilatuomioita.

**Vasta-
rinta
sosdem-
puolu-
eessa**

Sosialidemokraattisen puolueen oikeistolaisen johdon (Tannerin ryhmän) suhtautuessa myönteisesti fasistiterroriin ja sotavalmisteluihin syntyi myös sosialidemokraattien keskuudessa laajaa sos. dem. puoluejohdonvastaista oppositiota vuosina 1933—38, jonka opposition johdossa olivat mm. kansanedustajat Y. Räisänen, K. H. Wiik, Mauri Ryömä, Gay Sunström, Väinö Meltti, Mikko Ampuja ym.

Useammat opposition johtavista henkilöistä ja järjestöt kuten Akateeminen Sosialistiseura ja Toveriseura Helsingissä erotettiin sosialidemokraattisesta puolueesta. Näiden sosialidemokraattien ja kommunistien keskeinen yhteistoiminta so-
taa ja fasismia vastaan alkoi tehostua ja näkyi mm. 1936 eduskuntavaaleissa, jolloin kommunistinen puolue kehoitti joukkoja äänestämään vasemmistososialidemokraatteja, koska kommunisteilta ja vasemmistotyöväenliikkeeltä oli estetty vaaleihin osallistuminen omilla ehdokkailla.

**Kansan-
rintama**

Fasisminvastaisen rintaman voimistuminen sai erikoista vauhtia vv. 1935—36, jolloin kommunistisen puolueen johtavan työntekijän Toivo Antikaisen oikeusjutun aikana fasistit alkoivat vaatia kuolemanrangaistuksen käytäntöönottoa ja sen soveltamista Toivo Antikaiseen. Tällöin syntyi laaja kuolemanrangaistusta vastustava liike, jonka johdossa oli tunnettu kulttuuripersoona professori Väinö Lassila. Mm. lyhyessä ajassa kerättiin toistasataatuhatta nimeä kuolemanrangaistusta vastustavaan kansalaisadressiin. Tämän liikkeen tuloksena perustettiin Ihmisoikeuksien Liitto-niminen järjestö, jonka jatkuvan toiminnan kuitenkin valtiollinen poliisi esti. Tässä vaiheessa myös sodanvastainen liike tehostui mm. professori Felix Iversenin johdolla kulkevan rauhanliikkeen yhtyessä yhteiseen esiintymiseen lokakuussa 1935 perustetun ”Sotaa vastustavan kansalaistoimikunnan” kautta. Tänä kansanrintamakautena, jolloin saatiin aikaan huomattava määrä julkisia esiintymisiä ja paljastettiin eräs valtiollisen poliisin salainen muistio, jonka mukaan satoja tuhansia Suomen kansalaisia oli valtiollisessa poliisissa kortitettu epäluotettavina ja kommunisteina, alkoi fasistinen komento saada yhä suurempaa vastustusta kaikissa yhteiskuntapiireissä. Se johti mm. silloisen Kivimäen hallituksen kaatumiseen v. 1936. Tämä vastustus ei kuitenkaan jaksanut kasvaa ja järjestäytyä kyllin voimakkaaksi estääkseen sodan syttymisen v. 1939.

**Espan-
jan
puolesta**

Vuosina 1936—38 syntyi Suomessa myös toimintaa Espanjan tasavallan käymän taistelun tukemiseksi Francon fasismia vastaan ja huomattava joukko suomalaisia matkusti salateitse Espanjaan osallistuakseen taisteluihin tasavallan puolesta. Espanjan

lasten ja tasavallan taistelun avustamiseksi kerättiin varoja ja tässä työssä olivat eräät sosialidemokraattisen naisliiton johtohenkilötkin, kuten kansanedustaja Sylvi-Kyllikki Kilpi, tarmokkaasti mukana.

**Sotaa ei
voitu
ostaa**

Lyhyen, marraskuun lopussa 1939 alkaneen "talvisodan" aikana ei vastarintaliike päässyt paljonkaan näkyviin, sillä sodan edellä v. 1939 syksyllä iski valtiollinen poliisi nopeasti niihinkin vähäisiin rauhan voimiin, jotka vielä olivat vapaalla jalalla ja tyytymättömyys sotaa ja sen aikuista komentoa vastaan pääsi purkautumaan vasta rauhanteon jälkeen. Rauha solmittiin maaliskuussa 1940 ja sen jälkeen syntyi "Suomen ja Neuvostoliiton Rauhan ja Ystävyyden seura", johon heti alussa liitettiin useita kymmeniätuhansia jäseniä. Fasistit järjestivät kuitenkin pian provokaation seuraa vastaan ja se lakkautettiin jo syyskesällä. Seuran nopea kasvu osoitti rauhanvoimien lisääntyntä kannatusta, mutta hallitus vastasi siihen aloittamalla entistä suuremmat vangitsemiset välittömästi syksyllä 1940, jolloin salainen sopimus aseveljeydestä natsi-Saksan ja Suomen hallituksen välillä oli solmittu (12. 9. 1940). Saksalaiset joukot nousivat maihin Suomessa 21. 9. 1940 ja miehittivät Pohjois-Suomen. Silloin oli jo asiallisesti Suomen sotilasjohto Hitlerin esikunnan käsissä ja sota alkoi 22. 6. 1941 saksalaisten joukkojen hyökätessä Neuvostoliiton rajan yli. Yllättävää oli erikoisesti se, että sosialidemokraattisen puolueen johto oli mennyt avoimesti tuohon yhteistyösopimukseen Hitler-Saksan kanssa.

**Vastarintaryhmiä
syntyy**

Sodan luonne ja Suomen kansan tehtävä hitlerismin sotavankkurien vetäjänä selveni tämän jatkosodan kuluessa paremmin kuin lyhyen talvisodan aikana ja jatkuvista vangitsemi-

sista huolimatta alkoi sodan- ja fasisminvastainen mieliala kasvaa. Heti alusta alkaen alkoi esiintyä sotilaskarkuruutta ja asevelvollisuudesta kieltäytymistä laajassa mitassa. Piileskelevät asevelvolliset ja rintamilta karanneet sotilaat sekä vangitsemisen välttäneet rauhanpuolustajat alkoivat muodostaa ns. "metsäkaartilaisten" ryhmiä eri puolilla maata, joita väestö suojasi ja muonitti. Tällaiset ryhmät joutuivat usein yhteenottoihin fasistien luokkakaartin Suojeluskunnan ja poliisien kanssa. Siellä missä metsäkaartilaisten ryhmät joutuivat kosketukseen kommunistisen puolueen salaisen järjestön kanssa tai missä puolueen jäsenet olivat näitä ryhmiä järjestämässä oli toiminta järjestelmällisempää ja johdonmukaisempaa. Metsäkaartilaisten ja tavallisten sotilaskarkurien ryhmiä oli kautta maan, mutta voimakkaampana niitä esiintyi Helsingin, Porin, Turun, Tampereen ja Kotkan kaupunkien ympäristökunnissa ja myös Keski-Suomen maaseudulla. Myös rannikon ruotsalaisväestön keskuudessa syntyi voimakasta metsäkaartilaistoimintaa. Useita näiden ryhmien mukana olleita joutui pidätetyksi ja teloitettiin tai kaatuivat tulitaistelussa fasistien luodeista kuten Veikko Pöysti Tikkurilassa Uudella maalla ja Matti Lång Lahdessa.

Sodan- ja fasisminvastainen toiminta alkoi sodan kestäessä laajeta sosialidemokraattien ja porvariinkin piireihin, niinpä useita sosialidemokraattisen puolueen kansanedustajia vangittiin ja he saivat pitkäaikaiset vankilatuomiot. Näiden joukossa oli mm. Sosialidemokraattisen puolueen monivuotinen sihteeri Karl H. Wiik. Sotaa vastustavia uskonnollisia ihmisiä vangittiin ja keskitysleirien lisäksi muodostettiin n.s. työvelvollisuusjoukkoja, joihin kuljetettiin tyytymättömiä aineksia. Varsinaisia keskitysleirejä oli mm. Köyliössä, Karvialla, Koverissa, Säämäjärvellä, Sukevalla ym. Valtiollinen poliisi omaksui nopeasti gestapolaiset menettelytavat fasismin- ja sodanvastustajiin nähden. Sodan aikana luovuttivat Suomen

viranomaiset joukon juutalaisia ja myös suomalaisia poliittisia vankeja ja Neuvostoliiton kansalaisia, pakolaisia y.m. gestapolle ja heidät vietiin Saksan keskitysleireihin, joissa useimmat heistä tuhoutuivat.

**Rauhan-
oppo-
sitio**

Sodan loppupuolella v. 1942—43 alkoivat rauhanmielialat kasvaa jo porvarillisissakin piireissä sekä voimistua eräiden sosialidemokraattisen puolueen johtohenkilöidenkin keskuudessa. Ns. ”kolmenkymmenenkolmen kirjelmän” ympärille muodostuneen rauhanopposition taustahahmoihin kuului mm. valtioneuvos J. K. Paasikivi ja sen aktiivisimpina henkilöinä olivat sosialidemokraatit Mauno Pekkala ja J. W. Keto. Tällä rauhanoppositiolla oli huomattava merkitys rauhanteon kiirehtimisessä ja se auttoi joukkomittaisemman vastarintaliikkeen muodostumista, jonka runkona oli kommunistisen puolueen jäsenet ja asutuskeskusten työläiset.

Rauha

Sota loppui vuoden 1944 syksyllä. Väli­rauhansopimuksen pakottamana aukenivat keskitysleirien ja vankiloiden portit ja kansalle oli annettava demokraattiset oikeudet, jotka siltä oli vuosikymmenien ajat olleet riistettynä, mutta muuten jäivät olot ennalleen. Muuttaman johtavan sotarikollisen tuomitsemisesta ja julkisten fasistijärjestöjen lakkauttamisesta huolimatta fasistiainekset jäivät edelleen talouden ja politiikan johtaville paikoille. Sodanjälkeinen aika on merkinnyt kuitenkin maassamme voimakasta taloudellista ja kansanvaltaista kehitystä, fasismin ja sodanvastaisten voimien kasvua, joka on työntänyt fasis­tia aineksia taka-alalle. Rauhanvoimien kasvun eräänä il­maisuna on myös Suomi-Neuvostoliitto-Seuran 220.000-jä-

seninen laaja organisaatio, johon kuuluu ihmisiä kaikista yhteiskuntapiireistä ja sen kunniapuheenjohtajana on tasavallan presidentti Urho Kekkonen.

Fasistiset ainekset eivät ole luopuneet pyrkimyksistään palauttaa entinen valtansa. Näiden voimien takana ovat edelleen suurpääomapiirit. Ne ovat monella tavalla järjestäytyneet salaisesti ja puolisalaisesti, ja erikoisesti viime

**Fasisti-
nen liike
järjes-
täytyy
uudelleen**

aikoina pyrkineet sota-, SS-mies-, suojeluskunta- ym. muistojen merkeissä herättämään sota- ja revansshihenkeä ja hyökkäämään rahanliikettä vastaan. Samoin entiset fasistijärjestöjen aktiivit ja Saksassa olleet SS-miehet ovat yhä avoimemmin alkaneet esiintyä julkisissa tehtävissä ja politiikassa entiseen tyyliinsä. Järjestöllämme — Sodan- ja fasisminvastainen työ — on siis edelleen erittäin suuri merkitys fasististen vehkeilyjen paljastamisessa ja taistelussa uusia sotavalmisteluja vastaan. Työmme vastarintaliikkeen historiallisen aineiston kokoamisessa ja käytyjen taisteluiden selvittämisessä nuoremmalle polvelle on vasta alussa ja siihen on meidän nyt tämän konferenssin jälkeen vakavasti kiinnitettävä huomiota.

REINO EERO:

ERÄITÄ TOSIASIOITA SUOMALAISTEN JA SAKSALAISTEN FASISTIEN YHTEISTYÖSTÄ

Saksalaisten hallinnollinen organisaatio ja sen kytkeytyminen Suomen hallinnollisiin laitoksiin ja järjestöihin viime sodan aikana on Suomessa verrattain vähän tutkittu asia. Tutkimuksia vaikeuttaa suuresti se, että suomalaiset fasistiset virkamiehet ja järjestöt ovat tuhonneet sellaisia sopimuksia ja asiakirjoja, jotka osoittaisivat suomalaisten fasistien ja oikeistopoliitikkojen osuuden fasistiseen ja maanpetokselliseen toimintaan.

Suomi ei ollut varsinaisesti miehitetty maa, joten miehityshallintoa ei ollut sellaisena kuin esim. monissa Keski-Euroopan maissa. Se rakentui organisaatioltaan monimutkaisemmaksi ja piiloutui erilaisten järjestöjen nimien taakse ja työntyi salaisten agenttien avulla Suomen valtion hallintokoneistoon. Mutta ennen kuin näitä kysymyksiä voidaan täy-

sin ymmärtää on tunnettava asian taustaa, joka teki mahdolliseksi tuollaisen erikoisen hallinnon muodon.

**Esi-
historiaa**

Suomen vallassaolevan omistavan luokan saksalaismielisyys ja taipuvuus saksalaisen imperialismin johtoon ja alaisuuteen juontuu jo ensimmäisen maailmansodan ajoilta, jolloin keisarilliseen Saksan armeijaan muodostettiin suomalaisista 27. jääkäripataljoona. Tämä pataljoona taisteli Saksan puolesta itärintamalla ja Suomen luokkasodan alettua tammikuussa 1918 se tuotiin Suomeen taistelemaan punaisia joukkoja vastaan. Tästä jääkäripataljoonasta muodostettiin sittemmin Suomen armeijan ja fasis-tisen suojeluskuntajärjestön upseeriston runko. Kun Saksan armeijan joukko-osasto kenraali von der Goltzin johdolla nousi maihin punaisten rintaman selustassa, niin se ratkaisi luokkasodan valkoisten hyväksi. Näin saksalaisten imperialis-tien avulla pystytettiin Suomeen se valkoinen valtakomento, joka jatkui Suomen ja Neuvostoliiton välillä 1944 solmittuun välirauhaan saakka.

Saksalaismielisyys meni niin pitkälle heti luokkasodan jäl-keen, että Suomeen aiottiin tuoda saksalainen kuningas, mutta Saksan häviö ensimmäisessä maailmansodassa esti sen.

Varsin huomionarvoinen asia on myös se, että heti itse-näisen Suomen syntymisestä lähtien kaikki sotapropaganda ja militaristinen sapelinkalistelu tapahtui Neuvostoliitonvas-taisen kiihoituksen merkeissä. Samoin myöhemmin fasis-tisen propagandan perussävy oli Neuvostoliitonvastainen.

Näin siis luotiin ideologinen perusta myöhemmälle yhteis-työlle saksalaisen imperialismin ja eräiden piirien ja valtiol-listen johtomiestemme kesken.

Tätä ja osittain ensimmäisen maailmansodan jälkeistä se-

kasortoista aikaa sekä suomalaisten talousmiesten kokemattomuutta hyväkseen käyttäen saksalaiset toiminimet sijoittautuivat lujasti Suomen talouselämään. Tästä mainittakoon, että valtaosa Suomen tuontikaupasta tapahtui saksalaisten välittäjäliikkeiden kautta, näin varsinkin itsenäisyytemme alkuvuosina ja hyvin huomattavassa määrässä myöhemmin. Esimerkiksi kivihiilen tuonti oli miltei kokonaan saksalaisten käsissä aina viime sodan loppuun saakka.

**Saksa-
lainen
pääoma
Suomessa**

Minkälainen oli saksalaisen pääoman osuus Suomen teollisissa ja kaupallisissa yrityksissä on vielä lopullisesti selvittämättä, mutta toisen maailmansodan jälkeen tehdyssä selvittelyssä kävi ilmi, että saksalaiset omistivat Suomessa Tikka-asetehaan, Waldhof- ja Haukivuoren saha -nimiset suuret puutavara- ja puunjalostusfirmat sekä eräitä pienempiä teollisuuslaitoksia. Saksalaisista maahantuojia-, asennus- ja välitysliikkeistä mainittakoon AEGn ja Siemensin tšekäläiset sisaryhtiöt, joilla oli hallitseva asema maamme viestitysvälineiden kaupassa ja asennuksissa. GHH-niminen saksalainen yhtiö oli maan suurin hiilen ja autojen maahantuojia. Lisäksi saksalaisilla oli paljon sanomista maamme laivanvarustajatoiminnassa. He omistivat myös esim. Helsingissä ja sen ympäristössä paljon kiinteistöjä ja pienempiä liikeyrityksiä, matkatoimistoja y.m.

Englantilaisten hallussa ollut Petsamon nikkelikaivos oli alusta lähtien malkana saksalaisten silmissä, sillä olihan Englanti muutenkin vaarallinen kilpailija Saksalle Suomen markkinoilla. Ja kun Saksa ryhtyi ponnekkaasti valmistautumaan sotaan, niin se tarvitsi välttämättä tätä metallia. Samasta syystä sille oli tärkeätä, ettei Englanti olisi voinut käyttää kaivosta hyväkseen. Useaan otteeseen jo ennen viime sotaa saksalaisten aloitteesta käytiin asiasta neuvotteluja Suo-

men valtion viranomaisten kanssa. Mutta kun ne lopulta johtivat saksalaisille myönteiseen tulokseen, niin sotatilanteen vuoksi kaivoksen antama hyöty jäi mitättömän pieneksi, sillä suurimmaksi osaksi kaivos tuhottiin ja jäi lopuksi Neuvostoliiton alueelle.

Mutta vaikka nikkeli jäi saamatta, niin puutavaran, paperin ja selluloosan saanti varmistettiin ja Saksa hallitsi Suomen ulkomaankauppaa vuosina 1941—1944 92—100-prosenttisesti. Suomen ulkomaisina kauppattavina olivat noina vuosina vain Saksa ja sen miehittämät maat.

Näin saksalainen imperialismi oli lujasti ankkuroitunut Suomen maaperälle.

Vielä on mainittava, että jo paljon ennen suomalaisten ja saksalaisten fasistien yhteistoimintaa — siis toisen maailmansodan aikaista toimintaa — Suomessa olivat sisäpoliittiset olot kehittyneet sellaisiksi, että ne erosivat Hitlerin komennosta vain siinä, että kaasukammiot puuttuivat.

**Fasismi
nojautuu
terroriin**

Suomessa oli demokratia varsin rajoitettua v. 1918 lähtien aina siihen välirauhaan saakka, joka tehtiin Neuvostoliiton kanssa vuonna 1944. Kommunistisia ja vasemmistolaisia järjestöjä ei siedetty, ne oli lailla kielletty. Kun 1920—1930-luvun vaihteessa tapahtui varsinainen fasismin nousu, niin silloin lakkautettiin Suomen Ammattijärjestö, edistykselliset nuorisjärjestöt ja lukuisa määrä muita järjestöjä. Suomen vankiloissa oli sadoittain poliittisia vankeja.

Suomen taantumus ja fasismi nojautuivat toimenpiteissään pääasiassa kahteen terroristijärjestöön: aseelliseen suojeluskuntaan, joka oli rinnakkaisarmeija, ja valtiolliseen poliisiin. Valtiollinen poliisi valvoi ja informoi maamme sanomalehdistöä ja oikeuslaitosta. Esim. poliittisissa oikeusjutuissa tuomion

antamiseen ei tarvittu todisteita, valtiollisen poliisin lausunto riitti.

Saksalaisuutta ja fasismia ihannoivia järjestöjä Suomessa oli paljon. Niistä mainittakoon Isänmaallinen Kansanliike (IKL), reserviupseerijärjestö, sinimustajärjestö, suojeluskunta- ja lottajärjestöt, Aseveliliitto, Akateeminen Karjalaseura, Vapaussodan Rintamamiesliitto y.m. Konservatiivinen Kokoomuspuolue on niinkään luettava fasistien vahvimpiin järjestöihin.

Kun tilanne Suomessa oli tällainen niin ei tarvittu mitään pakkotoimenpiteitä eikä miehitystä Suomen sitomiseksi sotaan Hitlerin apulaiseksi. Tämän asian marsalkka Paulus on luonnehtinut seuraavasti: "Lopuksi on sanottava, että Saksa ei painostanut millään tavalla Suomea eikä sellaista tarvittukaan. Suomi hyväksyi vapaaehtoisesti saksalaisten ehdotuksen osallistumisesta sotaretkeen Neuvostoliittoa vastaan. Suomi meni silloin epäröimättä Saksan puolelle."

**Sotaan
valmis-
tautu-
minen**

Niistä monista sopimuksista, joilla Suomi sitoutui taistelemaan Hitlerin armeijan rinnalla on vain osa jäänyt todistuskappaleiksi jälkipolville. Osan fasistit tuhosivat ilmeisestikin sodan viime vaiheen aikana tai sitten kätkivät niin hyvin, ettei niitä ole löydetty.

Jo 30-luvun puolessavälissä tiedettiin kenraali Mannerheimin tehneen matkan Saksaan ja neuvotelleen yhteisistä hyökkäyssuunnitelmista Neuvostoliittoa vastaan. Tämän matkan jälkeen varustelu ja sotakiihoitus voimistui huomattavasti. Tällöin tehtiin myös suunnitelma armeijan perushankinnoista ja hieman myöhemmin uudelleen perustettu puolustusneuvosto alkoi kiristää otettaan. Sen puheenjohtajaksi määrättiin Mannerheim ja muiksi jäseniksi mm. kenraalit Valve, Walden, Ohquist jne. Kun vertaa Suomen ja Saksan

silloista sotaan valmistautumista, niin huomaa niissä tavaton-
ta yhdenmukaisuutta niin sotaisiin tunnuksiin kuin varuste-
lujen laatuun ja kiihtyvyyteenkin nähden. On ilmeistä, että
näin tapahtui yhteisen sopimuksen mukaan.

Vuonna 1933 Suomen presidentti antoi sotavoimien pääl-
likölle kenraali Östermannille salaisen määräyksen, että hä-
nen tulee noudattaa Mannerheimin määräyksiä kaikissa ope-
ratiivisissa valmisteluissa sotaa varten. Vuonna 1938 nämä
määräykset uudistettiin ja lisättiin puolustusneuvoston val-
tuuksia mm. siten, että sen puheenjohtaja Mannerheim teki
kaikista armeijan korkeimman upseeriston virkanimityksistä
esityksen puolustusministerille, joka alisti ne sitten presiden-
tin hyväksyttäväksi. Edelleen puolustusneuvostolle alistettiin
armeijan operatiivinen ja tiedustelua hoitavat osastot.

Suomi ja Saksa varustautuivat vierekkäin sotaan, mutta
kun Suomen ja Neuvostoliiton välinen talvisota v. 1939 puh-
kesi, ei Saksa ollutkaan vielä valmis hyökkäämään niin pit-
källe itään, jota Hitler sittemmin pahoitteli käydessään Suo-
messa viime sodan aikana.

Suomella oli kuitenkin koko talvisodan ajan neuvottelu-
tuntuma Hitlerin esikuntaan. Jonkinlaisena yhdysupseerina
Saksan puolelta toimi everstiluutnantti Joseph Veltjenst. Tä-
män saman miehen järjestämänä Suomi sai silloin jonkin
määrän aseitakin Saksasta.

**Kenraa-
lien veh-
kellyt ja
salaiset
sopi-
mukset**

Kun Suomi oli tehnyt rauhan Neuvostoliiton
kanssa, alkoi välitön valmistautuminen uuteen
sotaan. Tällöin julkinen sotapropagandakaan ei
enää peitelty yhteistä päämäärää Hitlerin Sak-
san kanssa. Vuonna 1940 edellä mainittu
everstiluutnantti Veltjenst neuvotteli jälleen suomalaisen so-
tilasjohdon kanssa asetointuksista maahamme, josta tehtiin-
kin sopimus. Edelleen saman saksalaisupseerin toimiessa neu-

vottelijana Saksan puolelta tehtiin Helsingissä v. 1940 elokuun 18 päivänä saksalaisten sotilaiden ja sotakaluston kauttakulkusopimus Suomen kautta Norjaan.

Saksalaisen Kitschmanin kertomuksen mukaan kenraali Talvela oli v. 1940 syyskuussa Mannerheimin täysivaltaisena lähettiläänä Saksan sotavoimien johdon luona ja tällöin sovittiin konkreettisista toimenpiteistä Neuvostoliittoa vastaan. Tammikuussa 1941 Suomen armeijan yleisesikunnan päällikkö kenraali Heinrich teki saksalaisen kenraali Halderin kanssa yksityiskohtaisia päätöksiä Suomen armeijan tehtävistä yhteisessä sodassa. Tästä sopimuksesta Hitler tiedotti kenraaliensa neuvottelussa 30. 3. 1941 ja sanoi Suomen olevan Saksan liittolaisen.

Pian näiden sopimusten jälkeen eli 25. 11. 1941 Suomen hallitus allekirjoitti Anti-Komintern-sopimuksen useiden muiden Saksan vasalleiksi joutuneiden ja ryhtyneiden valtioiden kanssa.

Tämä sopimus oli kuitenkin luonteeltaan propagandistinen eikä enää tehdyn sotilassopimuksen jälkeen muuttanut Suomen ja Saksan suhteita miksikään.

Muista huomattavimmista sopimuksista mainittakoon vielä Ribbentrop-sopimus, joka tehtiin 26. 6. 1944, muutamaa kuukautta ennen Suomen irtautumista Saksan liittolaisuudesta. Tällöin sotaväsymys oli saanut maassamme jo huomattavaa jalansijaa ja porvarillisissakin piireissä oli syntynyt niisanottu rauhanoppositio. Liittoutuneiden taholta oli myös otettu kosketuksia maamme hallitukseen ja esitetty mahdollisuuksia rauhanpääsystä. Saksalaiset olivat tässäkin suhteessa tilanteen tasalla ja niin tehtiin tuo sopimus, jonka mukaan Suomi sitoutui olemaan tekemättä erikoisrauhaa ja taistelemaan Saksan rinnalla loppuun saakka. Tämä sopimus pitkitti sotaa ja maksoi maallemme kymmeniätuhansia kaatuneita.

Nämä sopimukset tehtiin Suomen fasistien ja sodanvalmis-

telijain sisärenkaan toimesta ja vasta solmiamisen jälkeen esitettiin hallitukselle ja eduskunnalle.

Vielä mainittakoon että natsien arkistosta Berliinistä löydettyjen asiakirjojen mukaan Suomen valtiollisella poliisilla oli salainen yhteistyösopimus gestapon kanssa. Tämä sopimus lienee tehty jo 30-luvulla tai 30—40-lukujen vaihteessa. Salaisten tietojen vaihtoa näiden kahden pahamaineisen järjestön välillä on todettu olleen jo aikaisemmalta ajalta kuin mitä edellä mainitut sopimukset edellyttävät.

**IKL Sak-
san fa-
sistien
rahoitta-
ma**

On ilmeistä, että useilla Suomen puolueilla oli hyvinkin laajaa yhteistyötä Saksan natsipuolueen kanssa jo 30-luvulta lähtien. IKL, joka oli avoin natsipuolue Suomessa, oli tässäkin suhteessa edelläkävijä. Se oli alussa puutavara- ja puunjalostusteollisuuden sekä jossain määrin myös muun alan suurpääoman rahoittama, mutta norjalaisen tutkijan John Vogtin mukaan ryhtyivät Saksan natsit rahoittamaan IKL:ää vuodesta 1934 lähtien ja mm. 1936 vaaleja varten se sai Saksan natsipuolueelta suuren rahamäärän.

Kun tämän tiedon valossa tarkastelee Suomen natsien toimintaa, niin se sopii yhteen John Vogtin väittämän kanssa. IKL oli nimittäin toimintansa alkuaikana organisoitu Italian fasistien mallin mukaan. Yksistään jo ulkonaiset merkitkin olivat Italian esikuvan mukaisia. Myös järjestön harjoittamassa propagandassa ihannoitiin Mussolinin järjestelmää. Mutta edellä mainitun vuoden jälkeen esikuvaksi tuli Hitlerin Saksa. Merkillepantavaa on sekin, että toinen, pienempi suomalainen natsiryhmä, kapteeni Kalstan järjestö, joka alunperin matki Saksan natsia, kuihtui samoihin aikoihin verenvähyyteen. Samoin kävi Teo Snellmanin natsiryhmälle.

Sellaisilla puolueilla ja järjestöillä kuin kokoomuspuo-

luella ja Akateemisella Karjalaseuralla oli paljon julkisiakin yhteyksiä Saksan natsiisiin heti Hitlerin valtaantulon jälkeen. Mitä jo silloin tapahtui kulissien takana, sen myöhempi tutkimus ehkä selvittää.

**Sosdem.-
puolueen
yhteistyö
fasistien
kanssa**

Mielenkiintoista on myös merkitä aikakirjoihin Suomen Sosialidemokraattisen Puolueen oikeistolaisen johdon pitkäaikainen yhteistyö fasistien kanssa. Vaikka sillä ei ollutkaan vielä 30-luvulla suoria yhteyksiä Hitlerin puolueeseen ja hallitukseen, niin yhteistyötä tehtiin välillisesti. Vuonna 1939 koolla ollut sosialidemokraattisen puolueen puoluekokous teki puolueen oikeistolaisten toimesta päätöksen, että puoluejohto veloitetaan neuvottelemaan fasistisen suojeluskuntajärjestön johdon kanssa puolueen jäsenten pääsemiseksi suojeluskuntien jäseniksi. Neuvottelujen tuloksena puoluetoimikunta sittemmin antoi julistuksen, jossa puolueen jäseniä kehoitettiin liittymään tähän fasistijärjestöön. Suojeluskuntien ylipäällikkö kenraali Malmberg puolestaan antoi päiväkäskyn, jossa hän kehoitti suhtautumaan suopeasti uusiin tulokkaisiin.

Mutta jo ennen tätä tapausta sosialidemokraattisen puolueen oikeistolaisen johdon ja valtiollisen poliisin välillä vallitsi tiivis yhteistyö. Tästä on viime sodan jälkeen saatu paljon todistusvoimaista asiakirja-aineistoa.

Socialidemokraattisen puolueen oikeistojohdon natsiystävällisyys ja yhteistyö voimistui huomattavasti talvisodan jälkeen, jolloin sodassa ollutta nuorempaa upseeriainesta komennettiin fasistien sisärenkaan toimesta lujittamaan puolueen oikeistosuuntausta. Talvisodan jälkeen tuossa puolueessa alkoi jäsenjoukkojen ja varsinaisen työläisaineksen keskuudessa ilmetä poliittista ristivetoa ja tyytymättömyyttä puolueen sotaiseen politiikkaan. Tyytymättömyys ei kuiten-

kaan saanut suurempia ilmenemismuotoja ja niin sosiaalidemokraattinen puolue lähti omalta kohdaltaan uuteen sootaan ulkonaisesti yhtenäisenä ja innostuneena.

Kun Suomi sitten lähti toiseen sotaansa Neuvostoliittoa vastaan Hitlerin asekkumppanina, sijoitettiin maahamme 100 000—80 000 saksalaista sotilasta. Sodan alkuvaiheessa niitä taisteli rinnan suomalaisten kanssa useilla rintamansilla, mutta ns. hyökkäysvaiheen jälkeen saksalaiset siirrettiin Pohjois-Suomeen ja suomalaiset joukot jäivät eteläisille rintamalohkoille.

**Saksa-
lainen
johto**

Suomalaisten sotilaallinen sodanjohto eli päämaja sijaitsi Mikkelin kaupungissa. Samassa kaupungissa oli saksalaisen kenraalin Erfurtin esikunta. Suomalaisten fasistien selityksen mukaan kenraali Erfurt oli vain saksalaisten yhdysupseeri Hitlerin ja Mannerheimin esikuntien välillä, mutta todellisuudessa lopullinen määräysvalta suomalaisten asevoimiin oli Erfurtin esikunnalla. Erfurtin esikunnan suuruudesta ei ole aivan tarkkoja tietoja, mutta se oli jakautunut useihin osastoihin ja henkilömäärän kerrotaan olleen suuren. Tämän esikunnan toimesta saksalaisia upseereita oli sijoitettu armeijan kaikkien alajien ja hallinnollisten osastojen johtoportaisiin. Useista entisten upseerien kertomuksista ja muistelmista voidaan todeta, että kysymys ei suinkaan ollut vain saksalaisten yhdys- ja tarkkailu-upseereista, vaan heillä oli koko armeijassa ratkaiseva valta käsissään.

Esimerkkinä tuolloisesta johtosuhteesta mainittakoon suoraan päämajan alainen tiedotusosasto, joka hoiti armeijan propagandaa, sensuuria ja osaksi mielipideurkintaa, että sen suomalaisena päällikkönä oli sosialidemokraattisen puolueen jäsen everstiluutnantti Kalle Lehmus ja saksalaisena päällikkönä ensin Wünsche ja myöhemmin Tauber.

Saksalaiset joukot, jotka pitivät hallussaan pohjoista rintamaa, olivat kokonaan oman pohjoisen esikuntansa alaisia. Näillä alueilla saksalaisilla oli oma sotilashallintonsa.

Koko maan mittakaavassa saksalaisilla oli hyvin monia järjestöjä. Ensiksikin on mainittava armeijan vakoilujärjestö, laivaston vakoilujärjestö Büro Cellarius ja gestapo. Kaikilla näillä oli oma keskuksensa Helsingissä ja haaraosastot salaisine puhelujen kuunteluasemineen läänien ja maakuntien keskuspaikoissa. Useimmat näistä kuunteluasemista oli sijoitettu suojeluskuntajärjestön tai muiden fasististen laitosten huoneistoihin. Näiden järjestöjen palveluksessa oli sekä suomalaisia että saksalaisia. Sodan loppuun mennessä Suomessa oli useita tuhansia gestapo- ja turvallisuusmiehiä.

**Ohranan
ja gestapon
yh-teistyö**

Gestapon ja sotaa valmistelevan suomalaisen sisärenkaan toimeksiannosta pidettiin vuonna 1940 elokuun 8 päivänä sisäministeriössä eversti Leanderin johdolla salainen neuvottelu, jossa päätettiin 600 suomalaisen kommunistin ja isänmaanystävän vangitsemisesta sotaa silmälläpitäen. Myöhemmin päätöksen toteutti Suomen valtiollinen poliisi.

Vuoden 1942 aikana IKL:n ja kokoomuksen sanomalehdet aloittivat ajohardin juutalaisia vastaan, jota seurasi ensin juutalaisten kortittaminen gestapon ja valtiollisen poliisin kirjoihin ja pian sen jälkeen juutalaisten keskitysleirin perustaminen Sallan pitäjään. Myöhemmin tämä leiri siirrettiin Suursaareen.

Suomesta suojaa hakeneita pakolaisia, poliittisia vankeja ja muita natseille epämieluisia henkilöitä siirrettiin suurin joukoin gestapon haltuun Eestiin. Joukossa oli myös juutalaisia. Joukon valtaosa tuhoutui gestapon toimesta. Takaisin Suomeen selvisi tästä joukosta tietävästi vain yksi henkilö.

Siitä, kuinka paljon Suomen ohrana luovutti fasismin-vastustajia gestapon käsiin, ei ole aivan tarkkoja tietoja. Entistä ohranapäällikkö Anthonia vastaan sodan jälkeen nostetussa oikeusjutussa kävi ilmi, että ainakin 77 henkilöä oli maastamme luovutettu gestapolle.

Valtiollisen poliisin salaisen asiakirjan mukaan Suomen ohrana pyysi gestapolta lupaa saada toimittaa poliittisia vankkeja sen haltuun, joten puolusteluiksi esitetyt väittämät gestapon vaatimuksista eivät pidä paikkaansa.

Tällaiset vankien luovutukset suoraan kuolemanleireihin herättivät suuttumusta eräissä vasemmistososialidemokraattisissa ja vapaamielisissä henkilöissä. Mm. Sylvi-Kyllikki Kilpi ja eräät muut henkilöt koettivat saada ne estetyiksi. He vetosivat jopa armeijan ylipäällikkö Mannerheimiin, joka lupasi toimia esitetyn pyynnön mukaisesti, mutta siitä huolimatta luovutukset tapahtuivat.

Kaikkiaan Suomessa luetteloiitiin 2 300 juutalaista. Ohranan ja gestapon perusteellisuutta tässä työssä osoittaa sekin, että sotavankien joukosta yritettiin eristää heti kaikki juutalaiset.

Myös tuhoamisleirejä oli tarkoitus perustaa Suomeen. Sitä todistavat eräät kaasumateriaalilöydöt Puolasta. Kaasumateriaalia oli pakattu laatikoihin ja päällä oli teksti: Suomea varten.

**Saksa-
laiset
järjestöt
Suomessa**

Saksan Helsingissä ollut lähetystö muodosti varsin tärkeän keskuksen saksalaisessa hallintoorganisaatiossa Suomessa. Tästä lähetystöstä löytyi tämän organisaation ydin- ja komento- paikat, joista Suomen valtion virastoja ja hallintoelimiä johdettiin. Hyvin kuvaavaa Suomen ja Saksan yhteistyölle ja tämän lähetystön merkitykselle on mm. tapaus talvisodan ja viime sodan väliseltä ajalta, jolloin lä-

hettiläs von Blücher neuvotteli suomalaisten poliitikkojen kanssa Suomeen muodostettavasta hallituksesta. Tällöin hän neuvoi, että jos aiotaan sotaanyhtymisen hoitaa taidokkaasti, niin ei pidä muodostaa liiaksi "berliiniläismielistä" hallitusta, koska se siinä vaiheessa voi synnyttää oppositiota ja vaikeuttaa sodanvalmisteluja Suomessa.

Myös Saksan Kansallissosialistisella puolueella oli piiri-toimisto Helsingissä. Suomi muodosti puolueen organisaatiossa oman piirin, joka kaikesta päättäen oli muodostettu pitemmälle meneviä suunnitelmia varten eikä suinkaan vain Saksan natsipuolueen sen aikaisia Suomessa olevia jäseniä varten. Piirihohtajana toimi Wilh. Jahre.

Hitler jugend-järjestön Helsingin toimiston toiminta oli käytettävissäolevan asiakirja-aineiston mukaan huomattavasti edellistä suurempaa. Sen toimialaan kuului mm. partiojärjestön, kokoomuksen nuorisojärjestön, IKL:n nuorisojärjestön sekä suojeluskuntajärjestön oravakomppaniatoiminnan valvonta ja johtaminen. Järjestön tšekäläisenä päällikkönä oli Hans Bäder.

Järjestö oli alistettu Berliinissä sijaitsevan Valtakunnallisen nuorisojohdon käskyvallan alle. Bäderin papereista käy selville, että hänen kauttaan kulki suuria rahasummia, joilla avustettiin edellä mainittuja järjestöjä. Myös useiden nuoriso-leirien rahoitussummat kulkivat Bäderin kautta.

Löydettyjen asiakirjojen perusteella Bäderin esimiehiksi voidaan katsoa Saksassa olleet obersturmführer Diederischen, obersturmbannführer Spaarman, sturmbannführer Riessling jne.

Bäder kävi kirjeenvaihtoa myös Prahassa sijaitsevan Amt Aushland-nimisen toimiston kanssa.

Osa Bäderin johtamasta nuorisotyöstä kulki Suomi-Saksa seuran kautta, varsinkin leiri- ja tutustumismatkat Saksaan, jotka Bäderin toimisto rahoitti.

Varsin vilkasta toimintaa oli myös Helsingissä sijaitsevalla SS-yhdysesikunnalla. Esikunta hoiti osaksi suomalaisten SS-vapaaehtoisten asioita, mutta kaikesta päättäen nimen taakse kätkeytyy muutakin, sillä sen henkilökuntaan kuului korkeita upseereita ja natsilaisia toimihenkilöitä enemmän kuin tuollainen toiminta edellyttäisi. Toimiston esimiehenä ja esikunnan päällikkönä toimi SS-sturmbannführer Graf Schimmelman ja jäseninä SS-obersturmführer Heldman, untersturmführer Josef Fieber, obergruppenführer, kenraaliluutnantti Berger, SS-obersturmführer Oskar Schmidt, sturmbannführer Giese, SS-untersturmführer Woss ja sturmbannführer Evald Ströhm. Lisäksi toimiston palveluksessa oli joukko aliupseereita ja toimistohenkilökuntaa.

**Suoma-
lainen
SS-elin**

Tällä järjestöllä oli suomalainen rinnakkaiselin, ns. SS-vapaaehtoisvaliokunta, jonka muodosti 34 henkilöä. Mukana oli mm. eversti Leander, sama mies, joka vaati edellä selostetussa kokouksessa kommunistien vangitsemista. Tämä mies oli päämajan määräyksellä siirretty erikoistehtäviin ja kenraali Waldenin käyttöön. Muista valiokunnan jäsenistä mainittakoon sosiaalidemokraattisen puolueen jäsen, armeijan sensuurin ja propagandan päällikkö eversti Lehmus, valtiollisen poliisin pitkäaikainen päällikkö Esko Rieki ja useita Helsingin yliopiston professoreita ja muita porvarillisen julkisen elämän toimihenkilöitä.

Tämän valiokunnan toimesta jo ennen Suomen yhtymistä Hitlerin liittolaiseksi ryhdyttiin värväämään nuoria suomalaisia miehiä SS-miehiksi Saksaan. Tarkoitus oli saada heidät koulutuksen jälkeen erikoistehtäviin Suomeen, mutta suunnitelma jostain syystä raukesi ja he taistelivat saksalaisissa joukoissa itärintamalla.

**SAT-
järjestö**

Saksalais-suomalaisessa hallinto-organisaatioissa näytteli varsin huomattavaa ja omalaatuista osaa myös SAT-niminen järjestö (muutettiin myöhemmin VIA-nimiseksi). Järjestö perustettiin jo vuonna 1940, samoihin aikoihin kuin suomalaiset fasistit tekivät sopimuksen Hitlerin esikunnan kanssa Suomen liittymisestä Saksan liittolaiseksi Neuvostoliittoa vastaan. Järjestö oli täysin salainen. Sen tehtävänä oli harjoittaa asuma-alueilla, työpaikoilla ja järjestöissä urkintaa, nostattaa varsinkin työläisten keskuudessa sotamielialaa, ottaa valvontaansa työväen ammatillisia järjestöjä, levittää huhuja voitollisista taisteluista ja vihollisen tappioista, harjoittaa parjauks-kamppailua järjestölle epämieluisia henkilöitä vastaan, levittää vasemmistolaisten ihmisten keskuuteen provokatoorisia painotuotteita ja ennen kaikkea tehdä kiihoitustyötä Neuvostoliittoa vastaan.

Järjestön korkeimpaan johtoon kuuluivat mm. puheenjohtajana jo ennen mainittu eversti Leander, muina jäseninä samoin jo ennen mainittu eversti Lehmus, Väinö Leskinen, Lauri Puntila jne. Perustajajäseninä mainitaan mm. sosialidemokraatit Jorma Tuominen ja Penna Tervo sekä kokoomuksesta Jussi Saukkonen. Järjestön salaisen tiedotustoiminnan päällikkönä toimi sosialidemokraatti Osmo Lehtovirta.

Alkuaikoina jäsenten kouluttamisesta huolehti armeijan vakoiluosasto.

Järjestön organisaatio käsitti 73 aluetta, joissa oli useita satoja osastoja ja jäseniä yli 10 000, niistä naisia 193. Perusyksikkönä oli solu. Esim. Helsingissä järjestö jakautui työpaikka-, kaupunki- ja aluesoluihin. Jäsenistö soluissa jakautui A-miehiin, jotka olivat aluesolujen päälliköitä, solujen

päälliköihin B-miehiin ja solujen jäseniin C-miehiin. Päällikköasemassa olevat saivat vakinaista palkkaa. Järjestöllä oli useimpien ammattiliittojen johdossa asiamiehensä ja SAK:ssa toimi salainen junta.

Järjestön rahoituksesta ei ole vielä sanottu viimeistä sanaa, mutta ilmeisesti osa tuloista saatiin työnantajilta ja osa niitä kanavia pitkin, jotka johtivat erilaisiin Saksan valtion hallinnollisiin laitoksiin.

Tämä järjestö edusti tsaarin Venäjän salaisen urkinta-järjestelmän kaikkein likaisimpia perinteitä yhdistyneenä gestapon uusaikaisempiin provokaatiometodeihin.

Edellä selostetut järjestöt olivat monista saksalais-suomalaisista järjestöistä huomattavimmat. Vielä on kuitenkin syytä mainita Suomen-ruotsalaiset Saksan ystävät-järjestö, joka toimi Suomen ruotsinkielisen väestön keskuudessa. Sen jäseniä osallistui mm. Saksassa pidettyihin Göbbelsin propagandakursseihin ja sen toiminta oli aivan avointa natsilaista propagandatyötä. Myös Suomi-Saksa seura toimi vilkkaasti erikoisesti taiteilijoiden ja älymystön taivuttamiseksi natsismiin.

**Lehdistö
fasistien
palve-
luksessa**

Saksalaisilla oli varsinkin sodan alkuvuosina käytettävissään miltei koko maan sanomalehdistö ja loppuun saakka IKL:n lehdet. Niitä muonitettiin eri järjestöjen ja lähetystön informaatiolehtisillä ja muulla saksalaisten valvomalla aineistolla. Sensuuri puolestaan ehkäisi epämiellyttävien kirjoitusten pääsyn lehtiin. Tilanne muuttui vasta aivan sodan loppu-aikana, jolloin irtautumista natsilaisuudesta alkoi eri muodoissaan tapahtua.

Saksalaisten suorassa omistuksessa olevista lehdistä mainittakoon Sanan tie ja Silta. Lisäksi saksankielisiä ja Saksassa painettuja julkaisuja levitettiin Suomessa suuria mää-

riä. Mainittakoon, että yhteen aikaan suomalaisen porvarillisesti ajattelevan ihmisen suurin kirjallinen ihanne oli Signal-lehti, joka komeitten kiiltokuviansa ansiosta oli eräänlainen uuden sivistyksen merkki ja tunnuskuva.

Edelläolevasta suppeasta tutkielmasta voi todeta sen jo alussa mainitun asian, että saksalainen hallinnollinen organisaatio toimi hyvin suurelta osalta yhtyneenä ja sisälle tyntyneenä suomalaisten fasistien järjestöihin ja Suomen valtion laitoksiin. Näin ollen niitä on hyvin vaikea erottaa toisistaan. Kuitenkin tutkittaessa vaikka mitä suomalaista hallinnon haaraa aina päädytään saksalaiseen, aina langat johtavat joko Erfurtin esikuntaan, lähettiläs von Blücheriin, gestapoon tai muihin saksalaisten natsien järjestöihin. Eivätkä asiat olleet näin suinkaan pakosta tai painostuksesta, vaan suomalaisten fasistien halusta, jota Hitler oli määrätietoisesti ja ovelasti ruokkinut valtaantulonsa alusta lähtien.

Natsien suunnitelmien toteuttaminen Suomessa oli verrattain helppoa senkin vuoksi, että Suomen Sosialidemokraattinen Puolue lähti niitä avoimesti tukemaan ja toteuttamaan käyttäen apunaan ammattiyhdistysliikettä, jonka johtopaikkoja se piti hallussaan. Maalaisliitto, toinen suuri puolue, suhtautui myös natsien hankkeisiin myönteisesti.

Suomen Sosialidemokraattinen Puolue on tietävästi ainoa sosialidemokraattinen puolue koko maailmassa, joka avoimesti heittäytyi Hitlerin liittolaiseksi.

Sen jälkeen kun Suomi irtautui Saksan liittolaisuudesta ja ryhtyi välirauhansopimuksen määräysten perusteella karikoittamaan saksalaisia joukkoja Suomesta, perustivat saksalaiset maahamme uuden vakoilujärjestön, joka kantoi nimeä Sonderkommando Nord. Se toimi ainakin niin kauan kuin saksalaisia joukkoja oli Pohjois-Suomessa. Sillä oli salaisia radiolähetinasemia ja verkosto Suomen armeijan upseerien ja valtion virkamiesten keskuudessa.

**"Stella
Polaris"-
suunni-
telma**

Vielä on syytä mainita eräästä suomalais-saksalaisesta suunnitelmasta, joka laadittiin siltä varalta, että Neuvostoliitto miehittää Suomen. Suunnitelman nimi oli Stella Polaris ja sen mukaan fasistien piti aloittaa sissisota ja tuholoistointi miehityksen alkaessa. Suunnitelman teki Akateemisen Karjalaseuran johtaja, tunnettu suomalainen fasisti tri Vilho Helanen. Tämän suunnitelman esivaiheena aloitettiin armeijassa rauhanteon edellä aseiden kätkentä salaisiin fasistien kätköpaikkoihin.

Edellä on esitetty joitakin piirteitä fasistien hallinnollisesta organisaatiosta ja menettelytavoista viime sodan aikana. Mutta on ilmeistä, että myöhemmät tutkimukset tuovat siihen vielä paljon uutta ja täydentävät tässä esitettyä sekä kokonaisuuden että yksityiskohtien suhteen.

REINO EERO:

SODANVALMISTELIJAIN TOIMINTA TÄMÄN PÄIVÄN SUOMESSA

Sodanjälkeinen kehitys on koko maailmassa kulkenut vahvasti kansanvaltaiseen suuntaan. Rauhan voimat ovat kasvaneet kaikissa maissa ja sosialististen maiden voima on lisääntynyt ja lujittunut. Tämä suunta on seurausta jättiläistaiselusta, jolla liittoutuneiden asevoimat, erityisesti neuvostoarmeija sekä kaikkien kansojen edistykselliset voimat löivät Hitlerin Saksan ja sen liittolaiset. Mutta fasismin hävittäminen jäi sittenkin puolitiehen. Länsi-Saksaa hallitsevat edelleen suuret monopolitrustit, kuten esim. Krupp, vaikka sen hajottamisesta nimenomaan sovittiin liittoutuneiden kesken tehdyssä sopimuksessa. Kansallissosialistisen puolueen ja koko Hitler-Saksan luotettavin ja vahvin aseellinen mahti, SS-järjestö, lakkautettiin vain nimellisesti. Länsi-Saksan

virvakoneistoa ei puhdistettu, Hitlerin miehet ovat entisissä asemissaan. Eikä edistyksellisille järjestöille annettu pysyvästi julkisia toimintaoikeuksia.

**SS-liike
nostaa
päättään**

Kun sitten Yhdysvaltain toimesta perustettiin Pohjois-Atlantin Liitto (NATO), ryhtyi tämä järjestö avoimesti suosimaan saksalaista fasismia ja liittoutui sen kanssa. Nyt Pohjois-Atlantin Liitossa on yhä useampi entinen Hitlerin kenraali kiivennyt avainasemaan ja Länsi-Saksa sanelee jopa Yhdysvalloillekin mitä pitää kulloinkin tehdä. Myös Länsi-Saksan militaristien piirien johtama SS-liike on levinnyt yhä useampaan maahan ja NATO:n toimesta tuetaan äärimmäistaantumuksellisia ja sotaa valmistelevia liikkeitä monissa maissa. Näin yritetään jarruttaa rauhanvoimien työtä pysyvän rauhan aikaansaamisessa.

Kansainvälisen vastarintataistelijoiden liiton suorittaman laskelman mukaan SS-järjestöjä on nykyisin 64 maassa yhteensä 130. Luvussa ovat mukana myös Ruotsissa ja Suomessa toimivat SS-järjestöt. Englantilainen lehti The Guardian puolestaan kertoi äskettäin fasisteilla olevan useissa maissa kuten Australiassa, Italiassa ja Länsi-Saksassa koulutuskeskuksia, joissa annetaan opetusta mm. tuholaitoiminnassa.

Mainitut numerotiedot eivät anna todellista kuvaa uusfasismin levinneisyydestä eikä vaikutuksesta, sillä äärimäisöoikeistolaisia järjestöjä on eri maissa huomattavasti enemmän kuin SS-järjestöjä. Fasistien oman ilmoituksen mukaan heillä on kansainvälinen keskusjärjestö sekä SS- että muita järjestöjä varten.

**Suurta
huomiota
Suomeen**

Uuden sodan valmistelijat kiinnittävät toimintaa kehittäessään suurta huomiota Ruotsiin ja Suomeen, mikä onkin johdonmukaista, koska Länsi-Saksan militaristit ja Hitlerin kenraalit pyrkivät NATO:n avulla uusimaan voimainkoetuksen Neuvostoliittoa vastaan. He tarvitsisivat kummassakin maassa mahdollisimman hyvät asemat suunnittelemaansa hyökkäystä varten.

Ruotsissa, jossa SS-miehiä on verrattain vähän, on fasis-tisen toiminnan pääpaino muissa järjestöissä, mm. Malmö-liikkeessä ja Uusruotsalaisessa liikkeessä. Kannatusta näillä liikkeillä on toistaiseksi verrattain vähän, mutta siitä huolimatta niillä on 5—6 sanoma- ja aikakauslehteä. Julkinen salaisuus on, että ainakin Vägen Framåt-lehti saa varoja Länsi-Saksasta salaista tietä.

Samoin kuin Ruotsissa ei Suomessakaan äärimmäisen oikeiston toiminnan pääpaino ole SS-järjestöissä. Siitä huolimatta ei tätä järjestöä voida jättää huomiota vaille. Se on merkitty yhdistysrekisteriin Veljesapu-nimisenä ja toimii sängen aktiivisesti. Sillä on myös hyvät ja jatkuvat yhteydet Länsi-Saksan SS-järjestöihin. Toiminnassaan Veljesapu noudattaa puolisalaisia menettelytapoja ja vain harvoin ulkopuoliset saavat tietoja sen kokouksissaan tekemistä päätöksistä. Järjestön puheenjohtajana toimii Kauko Otto Kalevi Haapaniemi, varapuheenjohtajana Yrjö Tenomaa, sihteerinä Rafael Vainio ja rahastonhoitajana Laina Maire Kyöstilä.

SS-miehiä on maassamme noin 800, mutta kaikki eivät kuulu järjestöön.

**Aseelliset
järjestöt**

Fasistisen toiminnan pääpaino maassamme onkin suuremmissa joukkojärjestöissä, kuten Reserviupseeriliitossa, Reservin Aliupseerien

Liitossa ja Veteraanien huoltoapu-järjestössä. Propaganda-vankkureita vetämään on valjastettu lisäksi joukko pienempiä järjestöjä.

Kaksi ensiksimmäistä järjestöä on organisoitu sotilaalliseen tapaan. Niillä on eri aselajien mukaiset jaostot ja piiri-organisaatio noudattaa armeijan sotilasläänien linjoja. Kummallakin on omat nais- ja nuorisajaostot vastaten entistä lottatoimintaa ja oravakomppanioita. Edistyksellisessä lehdistössä on useammin kuin kerran todistettu, että em. järjestöillä on hallussaan runsaasti aseita. Viimeisimmän todistuksen antaa porvarillinen Pieksämäen Sanomat kertoessaan 1. 10. 1963 mm. seuraavaa: "Viime sunnuntaina olivat keskikoulun res.upseerit järjestäneet mielenkiintoisen ns. herrasmieskilpailun... Myös oli kysymys erilaisten aseiden käsittelystä, esillä olivat konepistooli ja pikakivääri".

Kysymys ei siis ollut suinkaan mistään urheiluaseiksi tulkittavista aseista, vaan nimenomaan sotilasaseista.

**Suoje-
luskun-
tien
jatko**

Eräissä porvarilehdissä on viikoittainen reserviupseeritoiminnan palsta, josta käy selville, että eri aselajien jaostot suorittavat harjoituksia maastossa, saavat opetusta strategiassa ja taktiikassa sekä ovat yhteistyössä armeijan vakinaisessa palveluksessa olevien upseerien kanssa. Ei edes pyritä salaamaan, että kysymyksessä on suojeluskunnan jatko. Sen sanoi suoraan Etelä-Pohjanmaan Reserviupseeripiirin ent. puheenjohtaja, suojeluskuntaeversti Veikko Vallas Seinäjoella pitämässään puheessa 23. 9. 1962.

Kahden upseerijärjestön lisäksi on perustettu Kilta-järjestöjä, joihin pyritään painostuksella ja houkutuksilla saamaan mukaan tavallisia varusmiespalveluksen suorittaneita.

Fasistien tunnusten ja propagandan sävy sekä muotoilu on näyttänyt olevan eräänlainen ongelma. Eihän enää voi esittää samanlaisia tunnuksia kuin ennen sotia ja sodan aikana.

Sen tekee mahdolltomaksi maassamme sodan jälkeen tapahtunut kansanvaltaisen ajattelutavan nopea laajeneminen ja rauhansopimuksen pykälät. Toiminnan tavoitteet ovat kuitenkin entiset.

Eräät viimeaikaiset puheet kuitenkin osoittavat, että ongelma on ratkaistu. Niinpä eversti Setälä sanoi totaalisen maanpuolustuksen kurssin luennolla: "Jos valmiutemme estää huomisen sodan, on se maksanut itsensä". Se on nykyaikainen muunnos suojeluskunnan tunnuksesta: "Jos haluat rauhaa, niin valmistu sotaan".

**Isän
henki**

Erikoisen selvästi propagandan "uusi muotoilu" tuli esiin Tampereen reserviupseeri- ja aliupseerinaisten järjestämässä "maanpuolustusjuhlassa" Tampereella 24. 10. 1963, jossa eversti Yrjö Vasama piti puheen. Hän kiivaili ankarasti niitä vastaan, jotka arvostelevat fasismia ja sapelinkalistelua ja tuomitsi ne, "... jotka katsovat oikeudekseen halveksia kaikkea sitä, mitä tehtiin ennen sotia" ja torjua ne, jotka toteavat "vääräksi sen, kuinka isänmaan asioita hoidettiin sodan kynnyksellä. Koko 30-luku oli muka pelkkää virheiden tekoa".

Kunnia on siis palautettava muiluttajille ja talonpoikien maiden ryöstäjille sekä klikille, joka johti maamme sotaan vastoin kansamme tahtoa, eduskuntaa ja hallitusta kuu-lematta.

Eversti Vasama jatkoi edelleen: "Entä vertaansa vailla oleva jääkäri- ja kirkkaana säilyvä vapaussota, entä viime aikojen maailmanhistorian uljaimpana tapahtumana talvisotamme ja viimeisin pitkä taistelujen tie rauhaan, itsenäisyyden säilymiseen ja samalla historian raskaimpien sota-orkausten maksamiseen".

Teksti on selvää eikä kaipaa selityksiä. Enää ei kuitenkaan puhuta suoraan Neuvostoliiton nujertamisesta, Karjalan vapauttamisesta ja kommunistien teloittamisesta vaan sanotaan asiasta niin paljon, että kuulija osaa ajatella itse lopun.

Fasistisen propagandan sisältö ei Suomessakaan juuri eroa muiden maiden fasistipropagandasta. Perusajatuksena siinä on vihan kasvattaminen kansanvaltaista liikettä vastaan, varustelukiikkon lietsominen ja hyökkäyshengen nostattaminen Neuvostoliittoa vastaan.

**Tyhjiö-
teoria**

Omana — tai ainakin melkein omana — oivalluksena Suomen äärioikeistolla on ns. ”sotilaallinen tyhjiöteoria”. Sen mukaan maamme muodostaa sotilaallisen tyhjiön kahden suurvalta-ryhmittymän väliin ja vetää puoleensa aggressiivisiä voimia, jotka vaarantavat maamme turvallisuuden. Tämä teoria lienee parannettu painos Hitlerin iskulauseista, joita hän esitti Saksan jälleenvarustautumista ensimmäisen maailmansodan jälkeen rajoittanutta Versaillesin sopimusta vastaan.

Mutta sotaa valmisteleva liike ei mene eteenpäin pelkillä puheilla ja tunnusten esittämisellä. Niinpä eversti Vasama vaati maaottelumarssien ja talkoiden järjestämistä maanpuolustushengen ylösrakentamiseksi. Ja niin tehdäänkin. Väestönsuojeluorganisaatiosta pyritään muodostamaan tällainen apukoneisto. Samaan pyrkii Lapin läänin surullisen kuuluisa poliisitarkastaja Liisanantti ”katastrofiorganisaatiollaan”. Sodanvalmistelijat laskevat, että ihmiset eivät osaa nähdä humanisten iskulauseiden takaa heidän todellisia tarkoituksiaan.

**Koulut
propa-
ganda-
työn
piiriin**

Suomalaiset fasistit, erityisesti reserviupseerijärjestöt, koettavat saada koulut propaganda-työnsä piiriin. Reserviupseeriliiton toimesta onkin pidetty opettajien kanssa yhteisiä kokouksia tällaisen työn tehostamiseksi. Reserviupseeri-lehden numerossa 6—7 1963 majuri V. K. Katainen antaa siitä ohjeita seuraavaan tapaan: "Yksi tärkeimpiä kysymyksiämme on: Miten nuoriso saadaan kasvatetuksi oikeaan maanpuolustushenkeen." Ja edelleen: ". . . niinpä maanpuolustushenkeä on nuoriin jatkuvasti 'juntattava' ja juurrutettava, niin että aikanaan heidän lapsilleen asia tulee jo veren perintönä".

Koulujen suhteen tässä on onnistuttu jo verrattain pitkälle. Sanomalehdissä kerrottiin, miten presidentti Kekkonen ollessa neuvottelumatkalla Novosibirskissä kiihotus joissakin kouluissa meni niin pitkälle, että vanhempien oli pakko ottaa lapsensa niistä pois. Monissa kouluissa, joissa opettajat ovat joko reserviupseerijärjestöjen jäseniä tai muuten herkkiä kuulemaan sotaisia ohjeita, on "maanpuolustushengen" opetus sovellettu kaikkiin aineisiin siten, että esim. matematiikan esimerkit rakennetaan sotaan liittyvistä aineksista. Sen sijaan nuorisojärjestöissä — lukuunottamatta partiojärjestöä, kokoomuksen nuoria ja joitakin muita niihin verrattavia — ei sotainen eikä Neuvostoliitonvastainen ajattelu ole saanut sellaista jalansijaa kuin taantumusaineokset toivoivat. Hyviä esimerkkejä myönteisestä kehityksestä on saatu mm. ylioppilasarjestöjen kannanotoista, Suomen Nuorisojärjestöjen Edustajiston ympärillä sattuneista tapahtumista jne.

**Ulko-
maiset
suhteet**

Oman erityisen lukunsa ja tutkimusten kohteen muodostavat sotaa valmistelevien piirien ulkomaiset suhteet. Reserviupseeriliitto

on oman ilmoituksensa mukaan osallistunut 24 kertaa yhteisiin neuvotteluihin toisten Pohjoismaiden reserviupseerijärjestöjen kanssa. Viimeksi tällainen neuvottelu pidettiin Oslissa ja STT välitti siitä uutisen 15. 10. 1963. Kokoukseen osallistui Suomen ja Ruotsin reserviupseerien lisäksi NATO-maiden, Norjan ja Tanskan reserviupseereita. Niin tässä kokouksessa kuin vuotta aikaisemmin Kööpenhaminassakin pidetyssä keskusteltiin alan erikoiskysymyksistä, jotka esim. Suomessa kuuluvat yksinomaan puolustuslaitoksen pohdittavaksi.

Suomen reserviupseerit ryhtyivät hakemaan yhteyksiä Ruotsin, Tanskan ja Norjan upseeripiireihin aikana, jolloin fasistimme tarvitsivat liittolaisia valmistautuessaan sotaan Neuvostoliittoa vastaan. Nyt on tilanne muuttunut. Suomessa on avunantosopimus Neuvostoliiton kanssa, mutta Norja ja Tanska kuuluvat NATO:on. Näin ollen oman maamme sotilaallisten kysymysten pohtiminen NATO:n upseerien kanssa ei sovi yhteen avunantosopimuksen eikä ulkopolitiikkamme kanssa.

**Eräs
lieve-
järjestö**

Tulkoon vielä mainituksi eräs Reserviupseeriliiton lievejärjestö, josta näköjään tehdään lakkautetun Asevelijärjestön jatkaja. Se on peitenimeltään Veteraanien huoltoyhdistys ja niitä on perusteltu viime aikoina monille paikkakunnille. Järjestön tarkoitus käy selvästi ilmi Tampereella 20. 10. 1963 pidetyillä JR 27:n asevelijuhlilla esitetystä puheesta. Siinä eversti Lauri Haanterä nimittäin mainitsi mm., että tarkoituksena on "vahvistaa yhteishengen ja yhteisvastuun tunnetta, joka aseveljiä sodan aikana niin voimakkaasti elähdytti".

Aikaisemmin asevelijuhlia kutsuivat koolle tilapäiset komiteat ja yksityiset reserviupseerit, mutta nyt niiden järjestämisen keskitettäisiin uudelle järjestölle. Veteraanien talou-

dellinen tukeminen on järjestöllä vain hämäämistä kuten Aseveliliitollakin aikoinaan, toiminnan pääpaino pannaan lapualais- ja sota-aikojen ihannoimiseen.

Kaikkien näiden järjestöjen johto on taattujen oikeisto-ainesten käsissä. Niinpä esim. Reserviupseeriliiton puheenjohtajana on Ahlström-yhtiön pääjohtaja eversti Lauri Tukiai-nen ja liiton valtuuskunnan puheenjohtajana Kansallis-Osake-Pankin pääjohtaja ja Rauma-Repola-yhtiön hallituksen jäsen Matti Virkkunen. Järjestöjen rahoitussäätiöiden johdossa on niin ikään tunnettuja suurkapitalisteja ja fasistimielisiä poliitikkoja.

**Sulku
seikkai-
lulle**

Äärimmäisoikeistolaiset, synkkiä lapualais-aikoja ihannoivat ja niihin pyrkivät sekä sotaa valmistelevat järjestöt ovat muodostuneet suomalaisessa yhteiskunta- ja valtioelämässä vaaraksi, johon on kiinnitettävä vakavaa huomiota ja ryhdyttävä sitä päättävästi ja yhteisvoimin torjumaan. Tosin Suomen kansa on monien koettelemusten jälkeen oppinut että kansamme menestys on riippuvainen rauhasta ja kansanvaltaisten olojen kehittämisestä, mutta sittenkään ei pidä antaa seikkailijoille mahdollisuuksia. Suomalaisten isänmaanystävien on pidettävä huoli siitä, että sotaa vastustavaa ja rauhaa lujittavaa liikettä voimistetaan ja varmistetaan pysyvä rauha.